

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Ингушетия

ГБОУ «СОШ №7 г. Сунжа»

РАССМОТРЕНО

Руководитель МО начальных
классов

Гелагаева Б.Б.
Протокол № 1
от 11. 08. 2023 г

СОГЛАСОВАНО

Заместитель директора по УВР
НОО

Мусаева Л.С.
Протокол № 1 от
12. 08. 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор школы

Умаева С.А.
Приказ № 131
от 14. 08. 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родная литература»

для обучающихся 1 класса

1 классе дешар хьехара балха программа

Діакхетора каьхат.

Программа оттаяь ФГОСа компоненташца ювзяь, гІалгІай мотт хьехара ГІалгІай республика дешара министерство хетаяьча хьокхама программага хьежжа І класса гІалгІай мотт хьехара долча дешара книжках. Книжка чулоацам оттабаьраш: К.А.Гагиев, Н.Д.Котиева, Оздоев, А.О. Мальсагов. Арахийцад книжка тоа а даь кхозлагІа 2009 шера «Сердало» яхача издательство-205 оагІув.

Юхьанцарча классашка дешара урокаш хьехаш болча хьехархошта хьалхашка докхий а бехктохкаме а декхаращ латт: дешархой шаьра, нийса, кхетадеш, кьоастадеш деша Іомабар; дешара книжкаш тІарча произведеней чулоацам бовзийтар а цар керттера уйла йовзийтар а.

Эрсий йоазонхой произведенеш юкьеяхьара маІан да гІалгІай эрсии литература вІаши ювзяьра, метта кІоаргалонаш, хозал тахкар, шинна метта безам тІабахийтар, сага кхетаме мел лоархІаме да цу литература чулоацамо хьехар берашта дІахайтар.

Программа лерхІам ба:

- дешархой Іомабе шаьра, кхетам болаш, оаз тоаеш тайп-тайпара тексташ еша;
- дешара безам тІабахийтар, чІоагІбар, книжка дезадалиитар, из харжа а шоаш деша а хар;
- художественни хІама довзара безам кхебар, произведенеш ешаш дешархоша шоашта хетар дувцар, хьагойтар, оазаца а дешашца а сурташ дехкар;
- доттагІалах, дикалах, эзделах, бакьдарах кхетам шербар, гІалгІай литература езаялийтар, цун чулоацамца дешархой дика оамалаш кхейр.

Дешара ларда сурт-сибат.

- ЛадувгІа хар, шийга дувцар нийса кхетадар, хаттарашта жоп дала хар, текста чулоацам аргІ-аргІагІа хургболаш дІанийсбе хар.
- Сабаре, дешдоакьошца дешарца шаьра, кхетаме дешара дІатІавалар, нийса, бІарчча дешашца, чІоагІа деша хар. ТІехь-тІехьагІа сихлуш деша хар.

Литература хара пропедевтика.

- Тайп-тайпара уйлаш йола предложенеш текст йоацалга а, текст сенах оал а хар. Текста чулоацам а кертера уйла а дешархочоа шийна хьаала хар.
- Текста чулоацам хьабувцар, дешалехьа сюжета чу хетаргахьа дувцаргдар е хургдар хьаала хар.
- Дешархошта хьехархочун новкьосталца ха деза текста юкьера синонимаш, антонимаш, эпитеташ хьалеха.

Байта а проза а чулоацам вІаши биста, тайп-тайпара жанраш йовза.

Дешархой кхоллама болх.

-Йовхьамех дешар, хьхьокхар, багах а дешашца а сурт дилар, тоае езаца текстаца тайп-тайпара болх бе хар, шера ханашка хьежжа, Іалама хьал довзаш хила.

Ікласса дешархочун ховш хила дезачун ларда эшамаш.

Дешар.

Уйла т1айохийташ, нийса, б1арчча дешашца дешара т1авалар. **1 ахшера** ч1оаг1ача оазаца ца йовза текст ешаш 40-50 дош а кхы а дукхаг1а а деша.

2 ахшера дешар кхетадеш, нийса, оаз а тоаеш, б1арчча дешашца, эша сихал а ч1оаг1ал а йолаш ца йовза текст ешар 55-60 дош, кхы а дукхаг1а дешар.

Дешархошта ха деза:

- дешачун тиллача ц1ера уйла е, цун чулоацамцара бувзамах, кертера уйла, цун к1айлаг1а дола ма1ан малаг1а да, шоай ц1и тилла;
- произведене ц1ерага а сурташка а хьежжа дувцаргдар фуд хар;
- кертера дешаш хьалеха, хьехархочун хаттарашта жоп дала ха;
- жоп ч1оаг1деш чулоацам чура эша предложенеш хьалехар;
- шоаш текста доаг1а хаттараш оттаде;
- текст доак1ошта ек1а, шоаш цу доак1ошта ц1и тилла;
- текста кертера уйла х1аала, из текста ц1ераца ювзае;
- произведенешка бувчача турпалхоех шоашта хетар дувцар, дийшачох шоашта хетар х1аалар, кортрбар;
- чулоацам нийса а дукха х1ама юк1е ца дугаш а х1адувца;
- текста дешаш а предложенеш а юк1ейоалаеш хоржаш деша;
- байташ а з1амига дак1ылгаш а дагах1а 1омаде, эшача тайпара сиха, оаз тоаеш, ч1оаг1а, текстага хьежжа;
- тайп-тайпара литературни жанраш шоайла к1оастае ха (дувцар, фаьлг, байт, к1оанолг, шира дувцар, ховли-довзали, кица, дагардерг, илии, кх. д1. а).

Метапредметни

Регулятивни УУД

- Хьехархочунца дешара т1адуллар оттаде, урока лерх1амга хьежжа. Деша дешара лерх1амашка хьежжа.
- Массанеца цх1ана урока план оттае ха, произведени чулоацам х1абувцара план оттае ха. Планага хьежжа беш бола болх тахкар, баьча балха корта бар, мах бар, иштта кхыча дешархой балха мах бар.
- З1амигача тоабаца е шинне цх1ана болх беш, кердача темах ховр а, де ховр а х1ак1оастадар. Урок йодаш беча балхах раьза хилар е ца хилар д1аяздар, лакхача говзала т1акхувш хилар х1ахьокхар.
- Ше баьча балха раьза хилар е ца хилар дешархочо ший ло1амаг1а х1аалар, урока карах ца доалача х1ама теркам бар, из тоадара болх бе лерх1ам дагалацар.

Познавателни УУД.

- Текста тохам бе ха, хъехархочо хаттарашца новкъостал а деш. Деша къайла ма1ан ха, из тахка.
- Произведенеш шоайла йиста, в1ашкаоттае, юкъарадар а тародоацар а хъаоалаш.
- Дийшачун дакъа диста мукъама е илии дакъаца, е суртаца, е кицаца.
- Произведени турпалхочо дечун бахъан тахкар. Шийна хетачун, ше яхачун доаг1а масалаш доаладе, даържа дувзаденна къамаъл де.
- Г1алг1ай фаългаш кхоллара лерх1ам ха, цар лу пайда, цар лерх1ам ха.
- Поэзи а проза а шоайла къоастае ха, литературнии 1илман кхетам балара тексташа санна.
- Кхоллама навькаш хъахъокхар, тайп-тайпара произведенеш дагалувцаш, проектни т1адуллараш кхоачашдеш.
- Дешашдар кхетаде, дийшар лоаца таблица чу а схема чу а д1аязде ха.

Коммуникативни УУД.

- Дувцара къамаъл оттаде, урока болх беш кадай хила, хаттараш тела. Диалогте, тоабах болх беш дакъа лаца. Шийна бакъахъа хетар ч1оаг1деш, кхычарца къамаъл де хар.
- Темага хъежжа 5-6 предложенех дувзаденна къамаъл оттаде. Проекта 1-2 слайд кхолла. Кхычунга ладувг1а ха, къовсама юкъе дакъа лаца.
- Произведени урпалхочо даьчун мах бе, эзди дешашца къамаъл де.
- Кхыча дешархой урока баьча балха мах бе ха, отгаяьча критерешца.
- Барт бара кийча хилар хъахъокхар, къовсам, дов е цатоам д1абаккхара тайп-тайпара вариациеш йоалае ха.
- Боккхийчарца къамаъл деш, книжкаши, дошлоргаши, энциклопедеша дешаш кердадар, пайдабар леа.
- Йоккха йоаца презентаци (5-6 слайд дола) боккхийчар новкъосталца кийчъар, проекта темага хъежжа, слайдашка хъежжа темах лаьца лоаца дувца.

Личности.

- Художественни произведенеш ешарца дезала юкъера беама керттара хьал хар (барт хилар, сий дар, беама, къахетама, в1аши новкъостал деш хилар)
- Ше ваьнна моттиг ховш хила, ше малаг1ча этносаца лоарх1аш ва ха. Кхыча къамех цар сий деш къамаъл дар.

- Кхыйола культураш а, къамаш а долга ховш хилар, дикаг1а довзачарех хьадувца ха, культураца е динаца шоай культура е дина таракетараш хьаала хар (нохчий, татараш, 1арбий, сирийцаш, кх. д1. а).
- Юкъа а ца лелхаш, кхычунга ладувг1а ха, ший уйла сатийна д1аалар, тайп-тайпара аргументаш а йоалаеш. Дешархой в1аш къовсам балара бахьанаш ха.
- Ц1аг1а а классе а книжкаш дешара т1акхувш хилар хьахьокхар, библиотеке ахар, мукъа волча хана, урока эша материал кийчъяр.
- Йоазонхой кхолламах ха безам болаш хилар хьахьокхар, шийна эггара ч1оаг1аг1а безачар ц1ераш яха хар, безара бахьан а хьаалар.
- Литературни кхоллама болх шийна эшаш болга хар.
- Ишколе вахара бокьонаш йовзар, цар дешархочоа луп айда малаг1а ба хар. Дикача дешархочун масалаш доаладе йийшача произведени юкъера.
- Сага новкъостал доацаш ше болх бе ховш хила, ше даьчох жоп дала дезалга ховш хила.
- Поэтически деша хозал ховш хила, йоазонхочо дешашца сурт дулаш доаладаь дешаш хьалаха ховш хила. Хозахийта дешаш а эпитеташ а шоай къамаьла юкъедоаладар.
- Эзделаца дар доацар ховш хила, литературни турпалхоехи эздийча сагахи йоакха оамалаш хьаювцаха, г1улакхаца дар доацар къоастаде ха.
- Дешаш а яз деш а нийса ваг1араи б1аргий са толха ца дараи йоаг1а бокьонаш ховш хила. К1аьдвалар д1адоаккхаш е еза упражненеш йовзаш, уж еш хила. Саг унахц1ена хилара бокьонаш ц1аг1а а накъайоалаш лелае ха.

Календарни тематически план дешарах (АБАТ) 1 класс (к1ира 1 с.).

Урока №	Урока тема	сахъа-таш	ха		Ц1.болх
1	Вай даъй-мохк. Гуйрен беркат. Хаъсий беш.	1			
2	Коа леладу оалхазараш. Коа т1ара хъайбаш. Хъуна оакхарий.	1			
3	Нах д1а-хъа уха г1ирсаш. Ишколера буфет. Дешархочун 1уйре. Тха класс.	1			
4	Алапаш А, а, М, м.	1			
5	Алапаш У, у, Р, р.	1			
6	Алапаш Ш, ш, И, и.	1			
7	Алапаш Н, н, С, с.	1			
8	Алапаш Л, л, О, о.	1			
9	Алапаш Д, д, Х, х .	1			
10	Алапаш З, з, К, к.	1			
11	Алапаш Е, е.	1			
12	Алапаш В, в, Б, б.	1			
13	Алапаш Т, т, Я, я.	1			
14	Алапаш Г, г, Й, й.	1			
15	Алапаш Ц, ц, Ч, ч.	1			
16	Алапаш 1, 1, Г1, г1 .	1			
17	Алапаш П, п, Кх, кх .	1			

18	Алапаш Ж, ж, ж1, б1, з1, в1, д1 .	1			
19	Алап к1аьда хьарак (ь) . Алапаш Аь, аь .	1			
20	Алапаш Хь, хь, Ю, ю .	1			
21	Алапаш Ф, ф, Э, э .	1			
22	Алап ч1оаг1а хьарак (ъ) . Алапаш Къ, къ .	1			
23	Алапаш К1, к1 .	1			
24	Алапаш Т1, т1 , П1, п1 .	1			
25	Алапаш Ч1, ч1, Х1, х1 .	1			
26	Алапаш Ц1, ц1, Яь, яь .	1			
27	Алапаш ы, Ё ё .	1			
28	Алапаш Щ, щ .	1			
29,30	Шолха алапаш .	2			
31-32	1омадаьр ч1оаг1дар. Дешаш а предложенеш а ешар.	2			

